

НАЦИОНАЛНА УСТАНОВА
ЗАВОД ЗА ЗАШТИТА НА СПОМЕНИЦИТЕ НА КУЛТУРАТА И МУЗЕЈ - ШТИП

НАКИТ
19 и 20 век

НАЦИОНАЛНА УСТАНОВА
ЗАВОД ЗА ЗАШТИТА НА СПОМЕНИЦИТЕ
НА КУЛТУРАТА И МУЗЕЈ - ШТИП

НАКИТ

19 и 20 век

Штип, 2013 г.

НАЦИОНАЛНА УСТАНОВА
ЗАВОД ЗА ЗАШТИТА НА СПОМЕНИЦИТЕ НА КУЛТУРАТА И МУЗЕЈ – ШТИП

Бети Иванова

Накит во 19 и 20 век

За издавачот

Зоран Читкушев

Лектор

Делчо Везенковски

Превод на англиски

Виолета Ничева Тиквешански

Фотографии

Киро Спасов

Аце Младеновски

Графички дизајн и компјутерска обработка

2-ри Август – Штип

Тираж

500 примероци

Печат

2-ри Август – Штип

*Публикацијата е печатена со целосна поддршка од
Министерство за култура на Република Македонија*

Накит во 19 и 20 век

Во Националната Установа Завод за заштита на спомениците на културата и Музеј - Штип, значаен сегмент од етнолошкото наследство му припаѓа на накитот, како на металниот така и на монистрениот. Досега накитот бил делумно изложуван како дел од народните носии или, пак, како дел од други изложби. Најмногу од предметите датираат од деветнаесеттиот и почетокот на дваесеттиот век.

Во концепцијата на изложбата се застапени предмети кои се користеле за украсување и китење на сите делови од телото, почнувајќи од главата, вратот, градите, половината, рацете и прстите од рацете. Но, исто така, во презентирањето на оваа изложба се вклучени и предмети кои претставуваат моден детал, но неизбежен додаток, како што се чантички, паричници, ќесиња за ситни пари и др. Во оваа категорија се вбројуваат и украсните предмети - чибуци за нарѓиле, цигарлак и футроли за шишиња.

И денес, кога ќе се почне разговор за накит, најпрво се помислува на скапоцени предмети изработени од благородни метали - злато, сребро, платина, скапоцен и полускапоцен камен или бисери, а потоа на накит изработен од помалку скапоцени материјали но, сепак, со намена за лично украсување на жените и многу помалку на мажите. Во настојувањето да се одреди поимот и потеклото на накитот, некои етнолози и теоретичари на хуманистички науки, сметаат дека накитот е единствен универзален јазик што го создало човештвото и дека китењето и украсувањето на телото е старо колку и самото човештво. Без оглед на степенот на културен развој, потребата од украсување на човекот се јавувала во сите култури од праисторијата до денес. Тоа потврдува дека е застапен во сите историски периоди и во сите општествени слоеви, па и денес.

Како и другите видови на уметности, така и накитот во својата содржина го чува нашето богато културно наследство, нашата традиција и искуството од различните влијанија од минатите временски периоди. Некогаш тој е само облековен украсен детал, но во исто време, тој е симболичен белег на општествената и економска положба и религиозната припадност. Сепак, се доаѓа до заклучок дека неговата основна функција била да послужи како апотропејско средство за заштита од лоши, зли сили и влијанија.

И кај македонскиот народ, како и кај сите останати народи, украсувањето со накит има долга традиција и било доста застапено до шеесетите години на 20 век, посебно кај селското население. Накитот кај широките народни слоеви, за разлика од поимотните изработуван е најчесто по углед на скапоцениот накит, но со значително помалку материјали. На ваков

начин се овозможило зачувување на некои стари форми кои полека се приспособувале со народната традиција и умешноста на творење на нашите мајстори - занаетчи. Токму таа умешност и креативност ја истакнала посебната вредност на создадениот накит, со неговите многубројни детали кое, пак, доведува и до разновидноста во украсувањето и китењето кај нашиот народ. Како дел од материјалната култура на македонскиот народ и народности, во накитот се забележуваат разлики меѓу селскиот и градскиот накит. Во градовите тој бил помалку застапен, но направен од поскапоцен материјал, додека селскиот накит бил изработен од поедноставен материјал, но затоа поразновиден и пообеман. Исто така, забележливи биле и разликите во накитот меѓу етничките предели и тоа не само во бројноста на накитот туку и во материјалот од кој се изработувани иако многу често изработен од истите мајстори. Населението од западна Македонија се украсувало со поскапоцен и помасивен накит, додека од источниот дел украсувањето не е толку богато и е со помалку квалитетна занаетчиска обработка, што укажува на послабата економска моќ на овој дел од земјата.

Според материјалот од кој е направен, како занаетчиски или домашен производ, накитот е поделен на повеќе групи.

Во првата група се вбројува накитот од растително потекло. Најстар и најзастапен начин е украсувањето со природни средства, односно, она што го нудела природата а тоа е цвеќето - босилекот, џунџулето, лалето, каранфилот, трендафилот, зелениката и др. Босилекот го носеле како "китка" зад увото или ставено во косата. Секако, според народните верувања, цвеќињата со јаки бои, особено црвената, ја симболизира среќата, радоста и здравјето а во исто време и ги штити од зли сили.

Втора група е накитот од животинско потекло. Тоа е волната испредена, украсена, и обоена во алова (црвена) боја од која се плетеле "рески" или "поткит" кои служеле како дополнување во украсувањето на косата и во народната носија. Пердувите од разни птици, школки и полжавчиња, исто така, се јавуваат како украсен детал, особено во невестинската носија.

Третата група го чини накитот од монистра. Употребата на монистрата како украсен детал, позната и под името "перла" (од францускиот збор "la perle", и латински "purila" - зрно) потекнува од многу далечно минато. Првите монистра потекнуваат од природата т.е. биле камен, коска, школка, минерали и дури многу подоцна почнале да се изработуваат индустриски. Украсувањето со монистра било карактеристично за старите народи и земји, како што се древните народи во Египет, Персија, Вавилон, Месопотамија. Постепено станале составен дел на облеката и повеќе се носеле како амајлија отколку како украсен детал. Но, со текот на времето, освен овие функции, монистрата станала и платажно средство и особено во средниот век почнува да се произведува масовно за трговија. Во овој период, во 17 и 18 век најголеми производители и доставувачи на монистра биле Англија, Франција, Германија и Чешка. Нивните фабрики во текот на 19 век го снабдувале Балканот и цела средна Европа. Во минатото, основна суровина за производството на монистра било стаклото а подоцна

се појавиле и пластичните монистра кои биле со пониска цена и послаб квалитет но многу подостапни за народот.

Монистрените зрнца можат да бидат различни по својата форма, големина и боја, па постојат тркалезни, издолжени, цилиндрични, во една боја или пак шарени. Како накит својата најголема примена ја достигнале во првите децении на 20 век. Од неа се изработувал накит претежно кај селското население. Ваквиот накит бил застапен насекаде во Македонија, но како основно средство за украсување служел во источна Македонија. Од мотивите кои се употребувале најкарактеристични се растителните - гранчиња, лозички, ливчиња, рози, лалиња. Тоа се мотиви инспирирани од Ориентот (Мала Азија, Персија), а во Македонија пристигнуваат преку населението кое оди на печалба во Романија, Бугарија и Србија. Од геометриските мотиви најмногу се застапени круговите, триаголниците, ромбовите, цик - цак линиите, испрекинатите линии и служеле како украс кој има апотропејско значење т.е. служи како амајлија и овозможува заштита. Разновидниот накит - колани, ѓердани, нараквици, ќустеци, вртки, па и везени детали за украсување на облеката, го изработувале самите жени и девојки. Накитот од монистра се изработувал на два начина: првиот со нижење зрно по зрно на игла за шиене, па потоа пришивано на платно, а вториот, на платно се прави вез со монистра во гобленски бод.

Металниот накит ја сочинува четвртата група. Создаван најмногу во 19 и почетокот на 20 век тој ги надополнува убавите народни носии. Направен од разновиден материјал (злато, сребро, бакар, месинг) и изработен во различни техники (исчукување, лиење, саватисување, гравирање, филигран и гранулирање) овој накит бил создаван од вештите раце на мајсторите на ковенџискиот занает. Во себе овој накит носи белег на минатото но и украсни детали карактеристични за нашиот народ. Токму разновидноста на накитот, неговите форми, симболичното значење и спојувањето со облеката, довело до многустрана функција во носењето.

За украсување на главата се употребувал разновиден метален накит кој ја придржува капата или марамата, или има едноставна улога на украс. Овде се вбројуваат тепелаците - округли метални украси најчесто поткитени со метални пари како украси на невестинската капа, украсните игли со поткит од "трепки" - украси од метален плех во вид на ливчиња или игли во вид на шноли за прифаќање на косата. Невестински накит за глава се "фундиите" изработувани од ковенџиите во филигранска техника богати со поткит од синџири со метални пари и украсни каменчиња. Обетките се традиционален накит и се првиот накит што го носи женското дете. Ги има во многу форми, од едноставни алчиња, филигрански украсени делови и додатоци од каменчиња, висулки но ги има и такви кои не се носеле на уво, туку биле закачени на синџир и прицврстени на шамија со што тежината од накитот паѓа на шамијата а не на ушите.

Накиот за на врат се состои од разни ѓердани, најчесто изработени од исковани метални делови - синџирчиња поткитени со привезоци или стари метални пари, синџири со трепки, синџири со крст или ѓердани нанижани од мониистра.

Накиот за на гради е сличен на накитот за на врат само позабележлив и многу побогат и омилен кај девојките и младите невести. Металните пари од злато, сребро и месинг нанижани на конец, кожа или кадифе се посебен вид на накит за на гради. Се носат во вид на медалјон или во свечени прилики прикачена на градите.

Како накит за половина, коланите - појасите, исто така, биле задолжителни во народната облека а биле направени од разновиден материјал, убаво декорирани и прицврстувани на текстил или кожа. Кон крајот на 19 и почетокот на 20 век ковенџиите изработувале колани од тенка сребрена жица - филигран. Посебен украсен дел на предната страна на коланите биле металните пафти кои, воедно, имале улога и на копче. По форма окрлугли, кубести, листовидни, правоаголни тие го претставувале највпечатливиот дел од женскиот накит. Најчесто биле направени од метал- сребро, бакар, месинг, но има и такви кои се изработени од мониистра и со вез од срма. Со својата богата орнаментика од стилизирани геометриски и растителни мотиви но, и украсни камења, филигрански детали и седефен украс, бил постигнат многу голем уметнички ефект.

Како омилен женски накит за на раце се разните видови нараквици - алки, белегии, гривни направени од метал кај занаетчиите со лиење, ковање и филигрански делови, поврзувани со синџирчиња, додека мониистрениот накит за на раце го изработувале самите жени. На прстите од рацете носеле разновидни прстени. Како задолжителен, а некогаш и единствен накит е вереничкиот прстен и бурмата. За разлика од другите видови накит, прстените биле украсен детал и за жените и за мажите подеднакво. Најмногу се носеле прстени познати под имињата "кубелија", "бански", "монограмни" (прстени со пишувани текстови или знакови) и "кан - таши" (тур.) - прстени со црвен украсен камен, со моќ да го запре крвавењето од нос.

Машкиот накит во Македонија бил помалку броен за разлика од женскиот, но затоа пак, бил помасивен и направен од скапоцен материјал. Поврзувањето со занаетчиските центри овозможило, градското машко население да се кити повеќе со метален накит како што биле оковот - "копец" кој се носел на гради, синџирите за саат, прстените, додека мажите на село, поради оддалеченоста од градот се кителе повеќе со мониистрен накит, како што се разновидните костеци за на гради, за на појас, за на оро, навлаки за саат како и украси наменети за пришивање на облеката како џебови.

Со текот на годините поради промените во народната носија и нејзиното исчезнување, исчезнал и овој вид накит. Денес овие стари видови народен накит, како наше национално богатство изработувано од вештите раце на ковенџиите и селските жени и девојки, останува да се чува во етнолошките збирки во музеите.

Jewelry in the 19th and 20th century

In the National Institution - Institute for Protection of Cultural Monuments and Museum - Stip, a significant segment of ethnological heritage belongs to jewelry from metal and beads. Until now, the jewelry was partly exhibited as part of national traditional clothing, or as part of other exhibitions. Most of the items date from the nineteenth and early twentieth century.

The concept of the exhibition includes items that are used for decorating all parts of the body, starting from the head, neck, chest, waist, arms and fingers. But also, other objects, representing fashion items and inevitable accessory such as handbags, wallets, bags for loose change, etc. are presented in this exhibition. This category includes other decorative items, such as hookah, tobacco-box and bottles cases.

Even today, when a jewelry is mentioned, our thoughts goes to treasurable objects made of precious metals - gold, silver, platinum; precious and semiprecious stones and pearls, and only then we think about the jewelry made of less valuable materials, but still intended for personal adornment for women and less for men. In attempts to determine the origin of jewelry and the term itself, some ethnologists and theoreticians of human sciences consider jewelry as an universal language that was created by the mankind and that the ornamentation and decoration of the body is as old as humanity itself. Regardless of the level of cultural development, the need for decorating the body appeared in all cultures from prehistoric times to the present. This confirms its present in all historical periods and in every society as it is today.

Like other types of arts, the jewelry in its own content keeps our rich cultural heritage, our tradition and experience of different influences from the past periods. Sometimes it's just a clothing detail, but at the same time it is a symbolic mark on the social and economic status and religious affiliation. However, it is also concluded that its main function was to serve as a protective agent against evil, bad forces and influences.

The decorative jewelry, like in all other nation, in the Macedonian history has a long tradition and has generally been represented in the sixties of the 20th century, especially among the rural population. Jewellery in broad masses, unlike the wealthy, is usually made along the lines of precious jewelry, but with significantly cheaper materials. In this way it was enabled the preservation of certain old forms which slowly adapted to the national tradition and craftsmanship of the creative craftsmen - artisans. That skill and creativity, stressed the value of generated jewelry, with its many details which, in turn, leads to diversity in ornamentation and decoration in our

nation. As part of the material culture of the Macedonian people and nations, the differences in jewelry are noticeable between rural and urban decoration. In the cities it was less frequent, but made of precious material, while rural jewelry was made from simple materials, but more diverse and extensive. Also the differences between ethnic jewelry areas were noticeable, not only in the number of jewelry, but also in the material they were made, although often made by the same craftsmen. The population in the Western Macedonia were decorated with massive and precious jewelry, while in the eastern part of Macedonia, the decoration is not as rich and with less quality craft processing, indicating a weaker economic power of this part of the country.

According to the material from which it is made, whether as craft or home products, jewelry is divided into several groups.

The first group includes jewelry of plant origin. The oldest and most common way is decorating with natural resources, i.e. what the nature has to offer, the flowers - basil, marigold, tulip, carnation, rose, periwinkle and more. The Basil was worn as a "bouquet" placed behind the ear or in the hair. According to popular belief, the flowers with strong colors, especially red, symbolize happiness, health and joy and at the same time protects them from evil forces.

The second group is animal origin jewelry. It is twisted wool, decorated and painted in crimson (red) color from which "reski" or "potkit" were knit; they served as an addition of hair decoration and details in the national traditional clothing. The feathers of various birds, shells and snails houses, also appear as decorative detail, especially in wedding dresses.

The third group of jewelry is made of beads. The beads were used as decorative detail, also known as the "Pearl" (from the French word "la perle", and Latin "purila" - grain). Its usage dates from a distant past. The first beads derived from nature i.e. were stone, bone, shell, minerals and the industrial production of the beads arise much later. The decoration with beads was characteristic of ancient times, such as the ancient people of Egypt, Persia, Babylon and Mesopotamia. Gradually, they became an integral part of clothing and they were more worn as amulet than as decorative detail. But over time, except of these features, the beads were used as means of payment, especially in the middle ages when the beads was mass produced for trade. In this period, in the 17th and 18th centuries, the largest manufacturers and suppliers of beads were England, France, Germany and the Czech Republic. Their factories, during the 19th century, supplied the countries all over the Balkans and Central Europe. In the past, the main raw material for the manufacture of beads was glass and later, plastic beads appeared with lower cost and lower quality but much more affordable for people.

The cells of beads can be different in shape, size and color, therefore they can be round, elongated, cylindrical, in one color or multicolored. The beads, acting as jewelry reached their largest usage in the first decades of the 20th century. They were mostly used by the rural population in jewelry production. The jewelry made of beads was present all over Macedonia, but as primary

decorative item was used mostly in the Eastern part of Macedonia. The most characteristic motifs that were used in decoration were plants – branches, grapevine, leaves, roses, tulips. These motifs were inspired by the Orient (Asia Minor, Persia), and arrived in Macedonia through the people working in Romania, Bulgaria and Serbia.

From the geometric motifs, most prevalent were circles, triangles, rhomb, zigzag and dotted lines. They served as an ornament with protective meaning - as an amulet that provides protection. The diverse jewelry like belts, necklaces, bracelets, massive necklaces made of beads known as "kjustek", and other embroidered details for clothing decoration was handmade by women and girls. The jewelry made of beads was made in two ways: creating a string with grain after grain using a sewing needle and then sewing the string on material; using tapestry sewing line on material.

The jewelry made from metal constitutes the fourth group. The metal jewelry was created mostly in the 19th and early 20th century with purpose to complement the beautiful traditional clothing. This jewelry was made of various materials (gold, silver, copper, brass) and crafted with different techniques (hammering, molding, engraving, filigree and granulation) and crafted by the skilled hands of hammering crafters. This jewelry holds the feature of the past, but also ornamental detail characteristic of our nation. This variety of jewelry, its forms, symbolic meaning and the merger with clothes eventually led to more versatile function in clothing.

Different jewelry made of metal was used for head decoration. The jewelry functioned for holding the hat or a scarf, or a simple role of ornament. The most known jewelry worn on the head was the "tepelak" – bridal head-dress ornament crafted of round metal decorations, mostly made of metal coins and decorative needles with "lashes" – ornaments made from metal shaped as leaves or needles in the form of hairpins for holding the hair. Another bridal head-dress ornament is the "fundii", made by craftsmen using the filigree technique. They were enriched with decorations of metal coin chains and decorative stones. The earrings are traditional ornaments and the very first jewelry that the female child wore. They came in different forms, from simple circle decorated with filigree technique using parts of stones; pendulous; but also earrings that were not worn on the ear, but pinned to the collar and attached to scarf where the weight of the jewelry falls on the scarf and not on the ears.

The jewelry worn on the neck consists of various necklaces, often made of minted metal pieces – chains decorated with pendants or old metal coins, chains of lashes, cross or necklaces made of beads.

The jewelry worn on the chest is similar to the neck jewelry, only more noticeable and much richer and favorite among girls and young brides. Metal coins from gold, silver and brass strung on thread, leather or velvet are a special kind of chest jewelry. They were worn as a medallion or on ceremonial occasions attached to the chest.

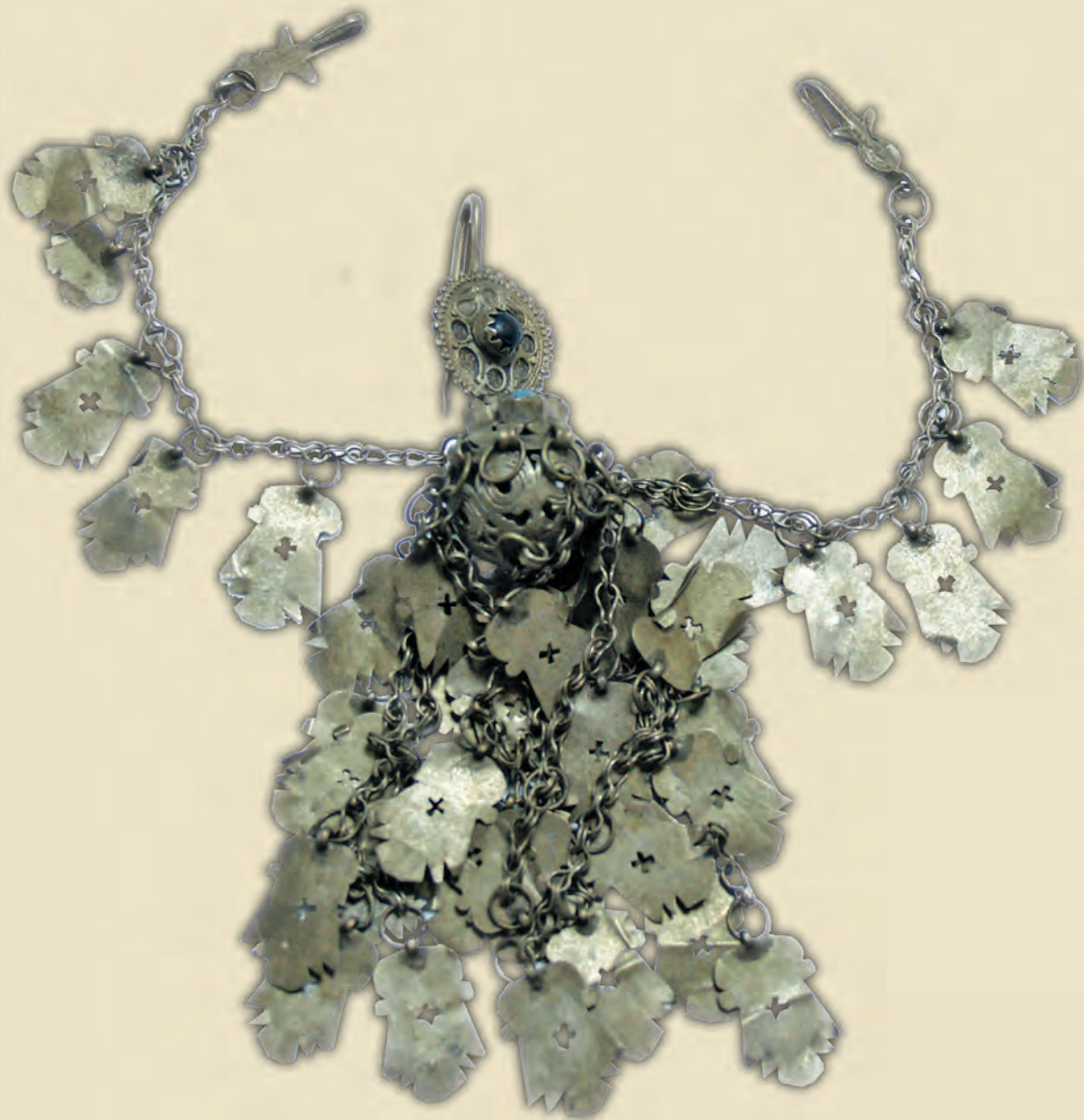
The jewelry worn on the waist, like belts, was also required in traditional clothes. They were made of various materials, nicely decorated and attached to textile or leather. In the late 19th and early 20th century the craftsmen manufactured belts from thin silver wire - filigree. Special adorned item in the front side of the belts were metal buckles which also had a key role as a button. Shaped as round, cube, rectangular or leaf shaped, they constitute the most striking part of women jewelry. The buckles were mostly made from metal, silver, copper, brass, but there are those that were made of beads and embroidery of gold thread. A great artistic effect was made, with all the rich ornamentation of stylized geometric and floral motifs also with the decorative stones, filigree details and satin ornament.

The favorite female jewelry worn on the arm were different types of arm bracelets – bracelets and bangles. The bracelets were crafted of metal using the technique of casting, forging using filigree parts connected with chains, while the beads jewelry was usually made by the women themselves. The women wore diverse rings on their hands. As obliged, and sometimes the only jewelry is the engagement and the wedding ring. Unlike other types of jewelry, rings were decorative detail for women and men alike. The most known rings, that were worn are “kubelija”, “banski”, “monogramni” and “kan – tashi” (turk.) - rings with red decorative stone, believed to possess power to stop the bleeding from the nose.

The jewelry made for male population in Macedonia was less diverse unlike women’s, but more massive and made of precious material. The connections to craft centers allowed, the urban male population to use more metal decorative details as jewelry, such as the shackle - “kopec” which was carried on the chest; watch chains; rings. The men in the rural areas, because of the distance from the city used more beads made jewelry. Such as various massive beads necklaces on the chest, waist, using it in dance, for watch covers and ornaments for decorating their clothing with sewing beads on the pockets.

Over the years, due to changes in traditional clothing and its disappearance, the handmade jewelry disappeared too. Today, these old traditional jewelry products, marked as our national treasure that was made by the skilled hands of craftsmen and rural women and girls, remains to be kept in ethnological collections in museums.

Привезок, каталожка единица 86

Крст, каталожка единица 49

Привезок, каталожка единица 85

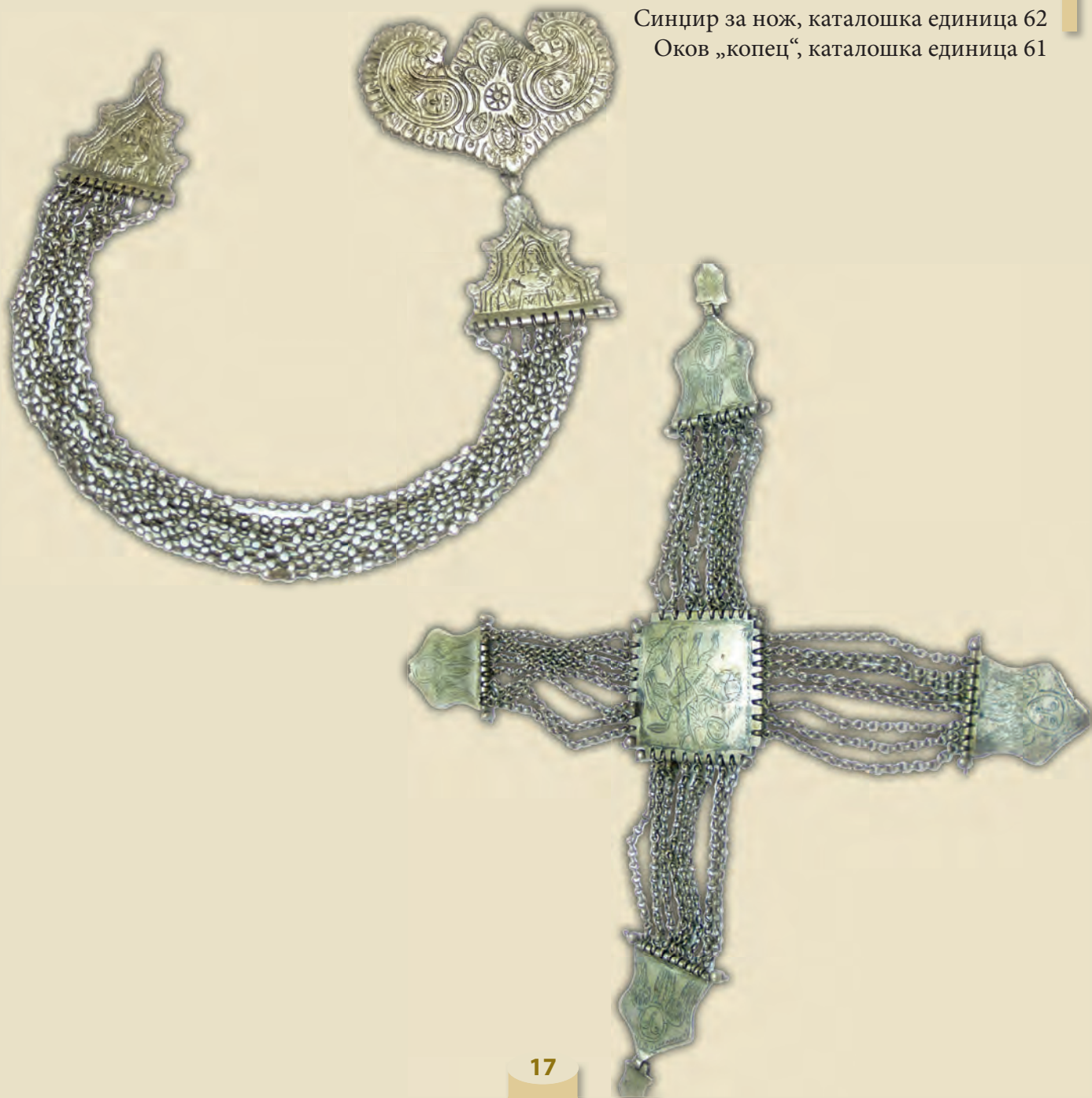

Синџир за нож, каталожка единица 62

Оков „копец“, каталожка единица 61

Пафта, каталожка единица 65

Пафта, каталожка единица 131

Нараквица, каталожка единица 13
Прстен, каталожка единица 32,21,27

Наушници, каталожка единица 126
Обетки, каталожка единица 64

Чантичка, каталожка единица 12
Цигарлак, каталожка единица 122
Копчиња, каталожка единица 75

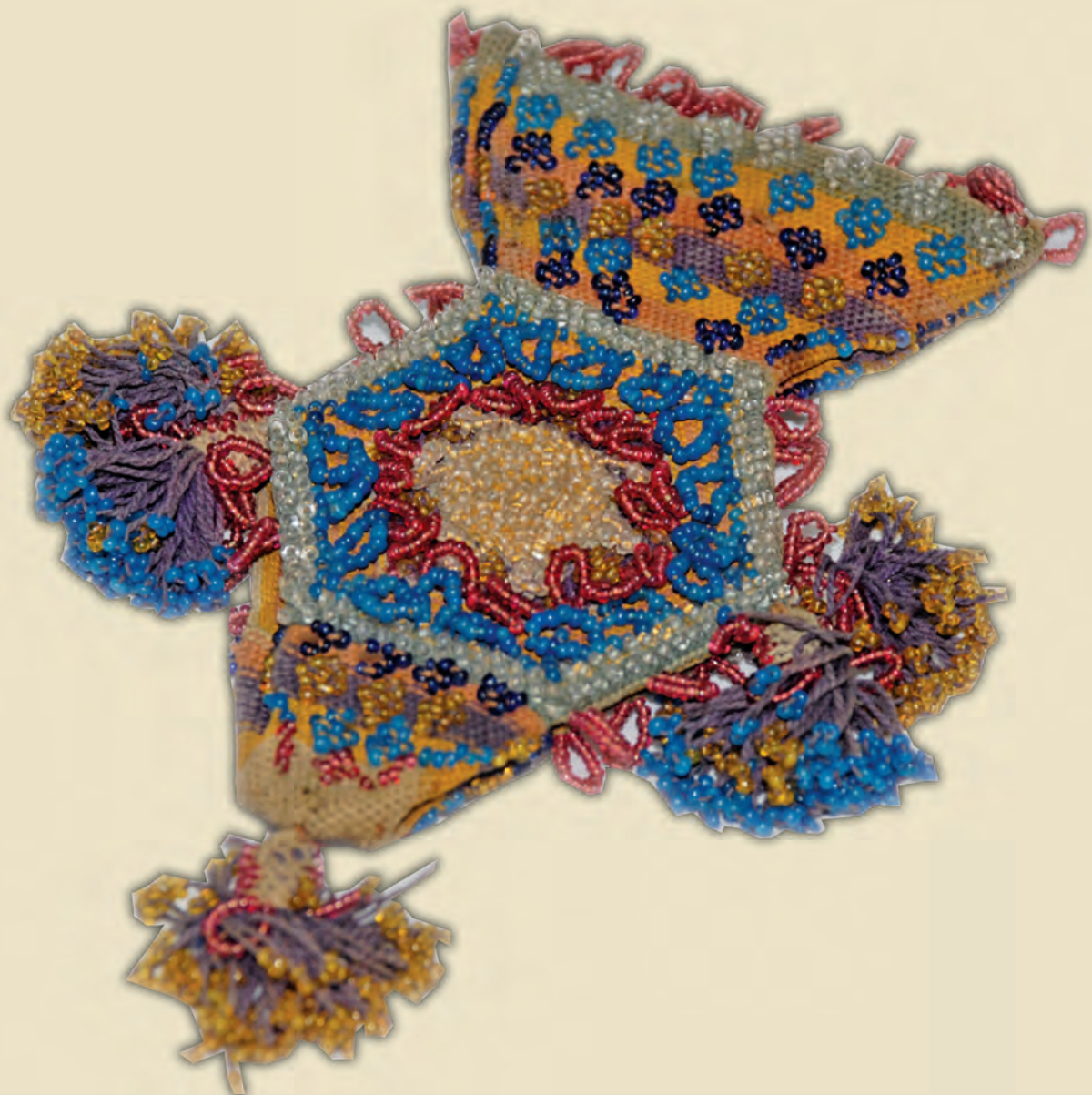
Ѓердан, каталожка единица 183
Ќостек, каталожка единица 163

Нараквица, каталожка единица 181, 171
Броеница, каталожка единица 170

КАТАЛОШКИ ЕДИНИЦИ

1. Пафта, 19 век
бакар, посребрување,
лиење, чукано
дол. 39 см, шир. 17 см
Штип инв. бр. 68
2. Пафта, 19 век
сребро, лиење,
чукано, гравирање
дол. 31 см, шир. 11 см
с. Долно Радево
Собашка околија, Ег. Мак.
инв. бр. 10
3. Оков за синџир, 19 век
сребро, седеф
дол. 7,5 см, шир. 6,5 см.
седефот донесен од
Хиландар
Штип инв. бр. 310
4. Ѓердан, 19 век
сребро
дол. 26 см, шир. 2 см
Радовишко инв. бр. 289
5. Крст, 19 век
бронза, лиење,
гравирање
вис. 5,8 см, шир. 4,5 см,
деб. 1 см
ланец 82 см.
Штип инв. бр. 208
6. Нараквица, 19 век
сребро, поврзани алки
дол. 8 см, шир. 4,5 см
Штип инв. бр. 292
7. Колан, 19 век
нечисто сребро,
копано, филигран
дол. 76 см, шир. 5 см
с. Кучица инв. бр. 4
8. Украс за пафта, 19 век
Седеф
дол. 7,3 см, шир. 5,2 см
Штип инв. бр. 293
9. Колан, 19 век
сребро, филигран
дол. 81 см, шир. 4 см.
Штип инв. бр. 1
10. Пафта, 19 век
нечисто сребро,
лиење, исчукување,
сават
дол. 27,5 см, шир. 5 см.
с. Зрново, Драмско
Ег. Мак. инв. бр. 12
11. Пафта, 19 век
бакар, посребрување
дол. 32 см, шир. 13,2 см
Штип инв. бр. 301
12. Нараквица, 19 век.
бакар, посребрување,
мала позлата, сават
дол. 8,5 см, шир. 8,4 см
Штип инв. бр. 5
13. Нараквица, 19 век
бакар, лиење,
посребрување
диј. 6 см, вис. 2,6 см
Штип инв. бр. 315
14. Пафта, 19 век
седеф, сребрен оков
дол. 11 см, шир. 8,5 см.
Штип инв. бр. 290
15. Крст, 19 век
сребро, лиење,
гранулирање
вис. 6,8 см, шир. 4,7 см.
деб. 1 см
Штип инв. бр. 209
16. Синџир со пари - низа,
19 век
нечисто сребро, стари
пари
дол. 34 см.
Штип инв. бр. 291
17. Обетки, 19 век
сребро, лиење, филигран,
гранулирање
дол. 17 см
Штип инв. бр. 16
18. Наушници, 19 век
нечисто сребро, лиење,
филигран
дол. 65 см
Штип инв. бр. 297
19. Наушници, 19 век
нечисто сребро, лиење
дол. 56 см.
Штип инв. бр. 17
20. Фундија, 19 век
сребро, филигран
розета 6 x 5,5 см
цело 17 x 6 см
Штип инв. бр. 2
21. Прстен, 19 век
нечисто сребро,
лиење, гравирање
вис. 2,2 см, шир. 0,6 см,
алка 2 см
Штип инв. бр. 27
22. Прстен - "кубелија",
19 век
сребро, филигран
вис. 3 см, шир. 1,3 см,
алка 2,1 см
Штип инв. бр. 43
23. Прстен, 19 век
сребро, филигран,
вис. 3 см, шир. 1,4 см,
алка 2,1 см
Штип инв. бр. 46
24. Прстен - "кубелија",
19 век
бакар, посребрување,
лиење, гранулирање
вис. 2,8 см, шир. 1,2 см,
алка 2,2 см
Штип инв. бр. 47
25. Прстен - "кубелија",
19 век
сребро, лиење,
виена жица
вис. 3,3 см, шир. 1,3 см,
алка 2,2 см
Штип инв. бр. 48
26. Прстен, 19 век
сребро, лиење,
виена жица
вис. 3 см, шир. 1,2 см,
алка 2,2 см
Штип инв. бр. 49
27. Прстен, 19 век
бронза, лиење
вис. 2,8 см, шир. 1 см,
алка 2,2 см
Штип инв. бр. 50
28. Прстен, 19 век
нечисто сребро, лиење
вис. 2,9 см, шир. 1,1 см,
алка 2,2 см
Штип инв. бр. 51
29. Прстен, 20 век
нечисто сребро, лиење
вис. 2,9 см, шир. 1,1 см,
алка 2,2 см
Штип инв. бр. 52
30. Прстен, 20 век
нечисто сребро, лиење,
гранулирање
вис. 3,5 см, шир. 1,8 см,
алка 2,5 см
Штип инв. бр. 53
31. Прстен, 20 век
сребро, лиење, сават,
гранулирање
вис. 3,1 см, шир. 1,4 см,
алка 2,2 см
Штип инв. бр. 55
32. Прстен, 20 век
сребро, камен-стаклена
паста,
лиење, гранулирање
вис. 2,8 см, шир. 1,9 см,
алка 2,1 см
камен 1,5 см
Штип инв. бр. 57
33. Прстен - "кубелија",
20 век
сребро, филигран,
гранулирање,
вис. 3 см, шир. 1,3 см,
алка 2,2 см
Штип инв. бр. 60
34. Прстен, 19 век
сребро, филигран,
гранулирање
вис. 3 см, шир. 1,3 см,
алка 2,2 см
Штип инв. бр. 61

35. Прстен, 20 век
сребро, камен, лиење
вис. 2,8 см, шир. 2,1 см,
алка 2,1 см
Штип инв. бр 62
36. Прстен, 20 век
месинг, лиење
1905г
шир. 1 см, алка 1,8 см
Штип инв. бр. 294
37. Привезок, 19 век
позлата, филигран
украсни каменчиња
пречник 6,2 см
Штип инв. бр. 295
38. Привезок, 20 век
метал, лиено
пречник 3,5 см, цело 6,4
см
Штип инв. бр. 296
39. Нараквица, 20 век
метал, штанцано
пречник 6,2 см
Штип инв. бр. 299
40. Тепелак, 20 век
нечисто сребро,
чукано, позлата
пречник 10, 2 см
Штип инв. бр. 6
41. Пафта, 20 век
сребро, чукано,
мин. гравирање
дол. 32 см, шир. 17 см
Штип инв. бр. 9
42. Тепелак, 20 век
слабо сребро, чукано,
гравирање, позлата
пречник 10, 2 см
Штип инв. бр. 18
43. Колан, 20 век
сребро, лиено
дол. 76 см, шир 5 см
Штип инв. бр. 72
44. Синџир за саат, 20 век
сребро
дол. 93 см
Штип инв. бр. 309
45. Крст, 20 век
бронза,
дол. 5,6 см, шир. 4,2 см,
деб. 1 см
Штип инв. бр. 303
46. Крст, 20 век
сребро, лиење,
гранулирање
дол. 4,3 см, шир. 2,7 см,
деб. 0,8 см
Штип инв. бр. 304
47. Пафта, 20 век
бакар, лиење,
посребрување,
мало гравирање
дол. 34 см, шир. 17 см,
Штип инв. бр. 69
48. Пафта, 20 век
сребро, лиење,
мин. гравирање
дол. 29 см, шир. 12,5 см,
Штип инв. бр. 77
49. Крст, 19 век
месинг, чукано
дол. 5,6 см, шир. 4,5 см,
алка 1 см
Штип инв. бр. 312
50. Привезок - крст, 19
век
сребро, лиење,
гравирање
дол. 4,3 см, шир. 3 см,
деб 0,7 см
Штип инв. бр. 311
51. Пафта, 20 век
сребро, лиење,
гравирање, седеф
дол. 19 см, шир. 7,5
Штип инв. бр. 317
52. Пафта, 20 век
сребро, лиење,
гранулирање
дол. 22,5 см, шир. 5,7 см
Штип инв. бр. 207
53. Украсна игла -
невестинска
20 век
сребро, филигран
дол. 15 см
Овче Поле инв. бр. 321
54. Украс - машки за на
капа,
19 век
бакар, лиење
дол. 24 см
Радовишко инв. бр. 302
55. Тепелак, 19 век
бакар, лиење,
посребрување,
пречник 11,4 см
Штип инв. бр. 309
56. Тепелак, 19 век
бакар, лиење,
посребрување,
пречник 10,1 см
Штип инв. бр 318
57. Тепелак, 19 век
бакар, лиење,
стари пари
пречник 11,5 см
Штип инв. бр 313
58. Привезок, 19 век
бакар, лиење
пречник 5 см
Штип инв. бр. 308
59. Нараквица, 19 век
сребро, лиење
пречник 6 см, вис. 1,7 см
Штип инв. бр. 306
60. Гердан, 19 век
нечисто сребро
дол. 38 см
Овче Поле инв. бр 327
61. Оков - "копец", 19 век
сребро, гравирање,
сават
дол. 38 см, шир. 39 см
Штип инв. бр. 78
62. Оков - "копец", 19 век
сребро, гранулирање
дол. 72 см
розета - пречник 3 см
Штип инв бр. 79
63. Синџир - "трепки",
19 век
сребро, лиење
дол. 40,5 см
розета - пречник 2,4 см
Штип инв. бр. 305
64. Обетки, 20 век
позлата, филигран
пречник 2,9 см
Штип инв. бр. 307
65. Пафта, 19 век
бронза, филигран,
украсни камења
дол. 17 см. шир. 6,2 см
Штип инв. бр 314
66. дел од гердан, 19 век
нечисто сребро, лиење,
украсни камења,
гранулирање
дол. 20 см, шир. 8 см
с. Прналија инв. бр. 329
67. Гердан - "амајлија", 19
век
сребро
дол. 72 см.
с. Прналија - Штипско
инв. бр 328
68. Привезок, 19 век
посребрување, позлата,
стаклена паста
дол. 2,3 см, шир. 2,7 см
цело 13 см
Штип инв. бр. 319
69. Пафта, 20 век
бронза, лиење
дол 21, 5 см, шир. 8,5 см
Штип инв. бр. 323
70. Синџир за нож, 19 век
месинг
цело 42 см,
пречник на тока 5 см.
Штип инв. бр.
71. Амајлија - журуци, 19
век
нечисто сребро, лиење
дол. 5 см, шир. 6 см
с. Прналија - Штипско
инв. бр. 326

72. Амајлија - јуруци, 19 век
бакар, лиење,
посребрување, гравирање
дол. 52 см, шир. 6 см
с. Козбунар инв. бр. 325
73. Украс - јуруци, 19 век
метал, коска, лиено
шир. 9,1 см
с. Козбунар инв. бр. 324
74. Синцир со амајлији -
јуруци, 19 век
сребро, лиење,
дол. 64 см
с. Коцалија инв. бр. 322
75. Копче - пар, 19 век
бронза, сават,
украсни камења,
филигран
вис. 2,5 см, пречник 2,8
см
Штип инв. бр. 202
76. Копче - пар, 19 век
бронза, сават,
украсни камења,
филигран,
вис. 1,5 см, пречник 2,2
см
Штип инв. бр. 203
77. Обетки, 19 век
легура, позлата,
камен, филигран
вис. 3,7 см, пречник 3,4
см
Штип инв. бр. 205
78. Фундија, 19 век
Сребро, украсен камен,
синцир,
лиење, филигран,
гранулирање
дол. 12 см, шир. 6 см
Штип инв. бр. 316
79. Фундија, 19 век
бакар, посребрување,
филигран, гранулирање,
украсен камен
дол. 13,1 см, шир. 5,5 см
Штип инв. бр. 317
80. Фундија, 19 век
месинг, лиење,
монистра, филигран
дол. 12,3 см
Штип инв. бр. 63
81. Фундија, 19 век
нечисто сребро,
украсен камен, филигран,
плетени синцири
дол. 13 см, шир. 6 см
Штип инв. бр. 65
82. Фундија, 19 век
нечисто сребро, лиење,
дол. 13 см, шир. 5,5 см
Штип инв. бр. 66
83. Фундија, 19 век
месинг, лиење,
гравирање, сават
дол. 5 см, шир. 4,7 см,
цело 13,5 см
Штип инв. бр. 330 витр
2
84. Синцир со пари -
низа, 20 век
метал, стари пари
дол. 40 см
Овче Поле инв. бр. 337
85. Привезок, 19 век
злато, украсен камен,
филигран
дол. 5,8 см, шир. 3,9 см
Штип инв. бр. 345
86. Привезок, 20 век
бакар, стаклена паста,
лиење
дол. 3,8 см, шир. 2,9 см,
деб. 1 см
Штип инв. бр. 344
87. Крст со синцир, 20 век
бронза, лиење
синцири - дол. 52 см,
шир. 42,5 см,
крст - дол. 5,5 см, шир.
4,2 см,
деб. 1,2 см
Штип инв. бр. 339
88. Тока за колан, 20 век
сива легура
дол. 11 см, шир. 3,7 см.
Штип инв. бр. 218
89. Тока за колан, 20 век
нечисто сребро, лиење,
филигран
дол. 10,5 см, шир. 3,3 см
Штип инв. бр. 370
90. Украсна игла -
за на гради, 20 век
метал, стари пари
дол. 13,2 см, шир. 10,9 см
Овче Поле инв. бр. 338
91. Флоричка, 20 век
бакар, позлата,
украсни камења
пречник 4,5 см
Штип инв. бр. 333
92. Ѓердан, 20 век
сребро
дол. 56 см
Штип инв. бр. 336
93. Ѓердан, 19 век
лиени елементи,
монистра, стари пари
дол. 72 см
Штип инв. бр. 335
94. Прстен, 19 век
нечисто сребро, лиење,
гравирање, сават
цело 2,6 см,
глава 1,4 x 1,6 см
Штип инв. бр. 19
95. Прстен, 19 век
сребро, лиење,
гравирање
цело 3 см, алка 2,6 см,
глава 1,5 x 1,5 см,
Штип инв. бр. 20
96. Прстен, 19 век
бакар, лиење,
гравирање
цело 2,5 см, алка 2 см,
глава 1,7 x 1,3 см
Штип инв. бр. 21
97. Прстен -
“монограмен”
19 век
сребро, лиење,
гравирање
цело 2,6 см, алка 2 см,
глава 1,5 x 1,5 см
Штип инв. бр. 22
98. Прстен, 19 век
сребро, лиење,
гравирање, сават
цело 2,5 см, алка 2 см
глава 1,6 x 1,3 см
Штип инв. бр. 23
99. Прстен -
“монограмен”, 19 век
сребро, лиење,
гравирање, гранулација
цело 2,5, алка 2 см,
глава 1,6 x 1,3 см
Штип инв. бр. 24
100. Прстен, 19 век
сребро, лиење,
гравирање, гранулација
цело 2,6 см,
глава 1,5 x 1,7 см
Штип инв. бр. 25
101. Прстен, 19 век
бронза, лиење,
гравирање
цело 2,6 см, алка 2,3 см,
глава 1,7 x 0,6 см
Штип инв. бр. 26
102. Прстен -
“монограмен”
19 век
сребро, лиење, украсен
камен,
гравирање, филигран
вис. 2,5 см, алка 2,1 см
Штип инв. бр. 28
103. Прстен - “кан-таш”,
19 век
сребро, лиење,
гравирање,
вис 2,6 см, алка 2,1,
камен 2,2 x 1,8 см
Штип инв. бр. 29

104. Прстен, 19 век
сребро, лиење,
гравирање
вис. 2,7 см, шир. 2,1 см
алка 2,5 см
Штип инв. бр. 30
105. Прстен, 19 век
сребро, лиење,
гравирање
вис. 3,3 см, алка 2,6 см
Штип инв. бр. 31
106. Прстен - "бански" 19
век
месинг, лиење,
гранулација
вис. 3,1 см, шир. 2,3 см,
алка 2,4 см
Штип инв. бр. 32
107. Прстен - "бански", 19
век
месинг, лиење
вис. 3,6 см, шир. 2,2 см,
алка 2,4 см
Штип инв. бр. 33
108. Прстен - "бански", 19
век
бронза, лиење,
гранулација
вис. 3,2 см, шир. 2,6 см,
алка 2,2 см
Штип инв. бр. 34
109. Прстен - "бански", 19
век
сребро, лиење,
гранулирање
вис. 3,6 см, шир. 2,6 см,
алка 2,4 см
Штип инв. бр. 35
110. Прстен - "бански", 19
век
бронза, лиење,
гранулација
вис. 3,6 см, шир. 2,4 см,
алка 2,2 см
Штип инв. бр. 36
111. Прстен - "кубелија",
19 век
сребро, филигран,
- вис. 3,5 см, шир. 1,9 см,
алка 2,4 см
Штип инв. бр. 44
112. Прстен - "кубелија",
19 век
сребро, филигран,
вис. 3,6 см, шир. 2,0 см,
алка 2,4 см
Штип инв. бр. 45
113. Прстен - "кубелија",
19 век
сребро, лиење,
гранулирање,
вис. 3,5 см, шир. 1,8 см,
алка 2,5 см
Штип инв. бр. 54
114. Прстен -
"монограмен", 19 век
сребро, лиење, гравирање
вис. 1,5 см, шир. 1,2 см,
алка 2,2 см
Штип инв. бр. 73
115. Прстен - "бански", 19
век
сребро, лиење,
стаклена паста
вис. 3 см, шир. 2,2 см,
алка 2,3 см
Штип инв. бр. 75
116. Украс за оков, 19 век
седеф
дол. 7,5 см, шир. 5,8 см
Штип инв. бр. 332
117. Привезок, 19 век
сребро, лиење,
филигран
дол. 10 см, шир. 7,2 см
Штип инв. бр. 331
118. Обетка, 20 век
бакар, позлата,
монистра, турска пара
дол. 5,3 см, шир. 2,7 см
Штип инв. бр. 288
119. Колан, 19 век
сребро, лиење,
гранулација
дол. 97 см
Штип инв. бр. 334
120. Садче за мирис -
невестинско,
20 век
сребро, лиење,
гравирање
дол. 6 см, шир. 3,3 см
Штип инв. бр. 340
121. Садче за мирис -
невестинско
20 век
месинг, лиење
дол. 6,3 см, шир. 3,1 см,
деб. 1,5 см
Штип инв. бр. 341
122. Цигарлак, 19 век
сребро, лиење,
гранулирање, филигран
дол. 7,1 см, шир. 2,2 см,
вис. 2,7 см, деб. 1,1 см
Штип инв. бр. 342
123. Цигарлак, 20 век
бронза, лиење,
гравирање
дол. 3,3 см, шир. 1,7 см,
вис. 2 см, деб. 1 см
Штип инв. бр. 343
124. Чантичка, 19 век
сребро, поврзани алки
вис. 19 см, шир. 18 см
Штип инв. бр. 349
125. Украс, 19 век
сребро, лиено
дол. 8,2 см, шир. 3,4 см
Штип инв. бр.
126. Наушници, 19 век
нечисто сребро, лиење,
филигран
дол. 61 см
Штип инв. бр. 274
127. Тока за колан, 20 век
сребро, лиење
дол. 4,4 см, шир. 5,1 см,
Штип, инв. бр. 360
128. Тока за колан, 20 век
сребро, лиење,
гранулација
дол. 4 см, шир. 4,5 см
Штип, инв. бр. 361
129. Тока за колан, 20 век
сребро, лиење,
дол. 4,4 см, шир. 4,3 см
Штип, инв. бр. 362
130. Тока за колан, 19 век
нечисто сребро,
филигран,
дол. 9 см, шир. 4,2 см
Штип, инв. бр. 217
131. Тока за колан, 19 век
сребро, филигран,
гранулирање
дол. 9,2 см, шир. 5,4 см,
вис. 2 см
Штип, инв. бр. 347
132. Тока за колан, 19 век
сребро, филигран,
дол. 10 см, шир. 4,4 см,
вис. 1,3 см
Штип, инв. бр. 350
133. Украс - тока за
коланче,
19 - 20 век
сребро, филигран,
дол. 4,4 см, шир. 2,5 см
Штип, инв. бр. 219
134. Украс - тока за
коланче,
19 - 20 век
сребро, филигран,
дол. 4,4 см, шир. 2,8 см
Штип, инв. бр. 221
135. украс - тока за
коланче,
19 - 20 век
сребро, филигран,
дол. 4,9 см, шир. 2,3 см
Штип, инв. бр. 225
136. Украс - тока за
коланче,
19 - 20 век
сребро, филигран,
дол. 3,2 см, шир. 2,6 см
Штип, инв. бр. 226

137. Прстен -
“монограмен”
19 век, 1899 г.
месинг, лиење,
гравирање
алка 2,5 см, шир. 1 см
Штип, инв. бр. 371

138. Прстен - “бански”
19 век
нечисто сребро, украсен
камен
лиење, гранулирање
вис. 2,8 см, пречник 1,5
см
с. Видовиште, инв. бр. 373

139. Крст со синцир, 19
век
нечисто сребро, лиење,
гранулирање, стара пара,
дол. 6 см, шир. 3 см,
деб. 1 см
дол. на синцир 25 см
Штип, инв. бр. 210

140. Обетки, 19 век
сребро, позлата,
украсен камен,
филигран, гранулирање
дол. 1,9 см, шир. 1,7 см
Штип, инв. бр. 372

141. Привезок, 19 век
Метал, лиење,
гранулирање,
плетени филигрански
синцири,
украсен камен,
цело 14 см,
украс дол. 3,5 см, шир. 3,
3 см
Штип, инв. бр. 374

МОНИСТРА

142. Колан, 20 век
монистра, наниз на
конец,
дол. 82 см, шир. 5 см
Штип, инв. бр. 285

143. Колан, 20 век
монистра, наниз на

конец,
дол. 94 см, шир. 5,5 см
Штип, инв. бр. 276

144. Колан, 20 век
монистра, наниз на конец
дол. 86 см, шир. 5,5 см
Штип, инв. бр. 275

145. Колан, 20 век
монистра, наниз на
конец,
дол. 92 см, шир. 4,5 см
Штип, инв. бр. 284

146. Колан, 20 век
монистра, наниз на
конец,
дол. 80 см, шир. 5,5 см
Штип, инв. бр. 271

147. Колан, 20 век
монистра, наниз на
конец,
дол. 92 см, шир. 4,5 см
Штип, инв. бр. 280

148. Колан, 20 век
монистра, наниз на
конец,
дол. 72 см, шир. 5 см
Штип, инв. бр. 287

149. Колан, 20 век
монистра,
наниз на конец,
дол. 88 см, шир. 6 см
Штип, инв. бр. 255

150. Колан, 20 век
монистра,
наниз на конец,
дол. 90 см, шир. 4,7 см
Штип, инв. бр. 269

151. Колан, 20 век
монистра,
наниз на конец
дол. 92 см, шир. 4,5 см
Штип, инв. бр. 270

152. Ѓердан, 20 век
монистра, стаклени
цевчиња,
наниз на конец,

дол. 22 см, шир. 5,5 см
Штип, инв. бр. 265

153. Украс за на глава
-”амур”, 20 век
монистра, стаклени
цевчиња,
наниз на конец
дол. 36 см, шир. 12 см,
Штип, инв. бр. 355

154. Чантичка, 20 век
монистра,
плетене на пам. конец,
дол. 26 см, шир. 12 см
Штип, инв. бр. 263

155. Ташничка, 20 век
монистра, наниз на
конец,
памучен конец,
дол. 16 см, шир. 11 см
Штип, инв. бр. 262

156. Ташничка - кесе за
пари, 20 век
монистара, плетење,
плетене, памучен конец,
дол. 17 см, шир. 7 см
Штип, инв. бр. 261

157. Навлака за саат, 20
век
монистара, плетење,
нижење,
дол. 18 см, шир. 7 см
с. Драгоево, Штипско,
инв. бр. 260

158. Навлака за чибук,
20 век
монистра, плетење,
дол. 45 см, пречник 1,5
см
Штип, инв. бр. 258

159. Навлака за чибук,
20 век
монистра, плетење,
дол. 68 см, пречник 1,3
см,
гајка 2,5 см
Штип, инв. бр. 259

160. Костек, 20 век
монистра, плетење,
дол. 82 см, шир. 0,8 см
Овче Поле, инв. бр. 253

161. Костек, 20 век
монистра, плетење,
дол. 83 см, шир. 0,5 см,
Овче поле, инв. бр. 351

162. Костек, 20 век
монистра, плетење,
дол. 55 см, шир. 0,6 см
Овче Поле, инв. бр. 252

163. Костек, 20 век
монистра, плетење,
дол. 72 см, шир. 0,6 см,
двоен 49 см
Овче Поле, инв. бр. 240

164. Костек, 20 век
монистра, аспринки,
плетене
дол. 59 см, шир. 0,6 см
Овче Поле, инв. бр. 352

165. Костек, 20 век
монистра, плетење,
дол. 45 см, шир. 0,7 см
Овче Поле, инв. бр. 353

166. Костек, 20 век
монистра, плетење,
дол. 51 см, шир. 0,6 см
Овче Поле, инв. бр. 354

167. Вртка - танче, 20 век
монистра, наниз на
конец,
дол. 64 см, шир. 0,6 см
с. Немањици, инв. бр. 245

168. Вртка - танче, 20 век
монистра, наниз на
конец,
дол. 37 см, шир. 0,7 см
Штип, инв. бр. 238

169. Вртка - танче, 20 век
монистра, наниз на конец
дол. 40 см, шир. 0,6 см
Штип, инв. бр. 244

170. Броеници, 20 век
монистра, плетење,
дол. 21 см, шир. 1 см
во затвор Ада Куле,
Скопје
инв. бр. 241

171. Нараквица, 20 век,
монистра, нижење,
пришивање на платно,
дол. 17 см, шир. 1,5 см
Штип, инв. бр. 241

172. Ташничка - "јанчик",
20 век
монистра, кожа,
шир. 10 см, вис. 8,5 см
Штип, инв. бр. 234

173. Ташничка - "јанчик",
20 век
монистра, платно,
гобленски бод,
шир. 11 см, вис. 10 см
Штип, инв. бр. 232

174. Ташничка - "јанчик",
20 век
монистра, платно,
гобленски бод,
шир. 7,5 см, вис. 9,5 см
Штип, инв. бр. 360

175. Ташничка за пари,
20 век
монистра, платно,
шир. 11,5 см, вис. 9,5 см
Штип, инв. бр. 361

176. Украс за шише, 20
век
монистра, гобленски бод,
дол. 20 см, шир. 9,5 см
Куршумли Ан-затвор,
1907 г.
Инв. бр. 362

177. Украс за шише, 20
век
монистра, плетење,
дол. 20 см, шир. 9,5 см
Куршумли Ан - затвор,
1908 г.
Инв. бр. 363

178. Украс за шише, 20
век
монистра, плетење,
дол. 20 см, шир. 9,5 см
Куршумли - Ан - затвор,
1903 г.
Штип, инв. бр.380

179. Ѓердан, 20 век
монистра, плетење,
стаклени цевчиња,
дол. 62 см, шир. 0,5 см
украс - дол. 6,2 см, шир.
5,3 см
Штип, инв. бр. 356

180. Огрлица - ѓердан,
20 век
монистра, наниз на конец
дол. 58 см, шир. 1,3 см
Штип, инв. бр. 359

181. Нараквица, 20 век
монистра, наниз на
конец,
дол. 17,5 см, шир. 1,5 см
Штип, инв. бр. 357

182. Крајки, 20 век
монистра, наниз на
конец,
пришивање на платно
дол. 46 см, шир. 1,4 см
Штип, инв. бр. 376

183. Ѓердан, 20 век
школки,
стаклена паста,
наниз на конец,
дол. 15,5 см
Овче поле, инв. бр.377

184. Ѓердан - "бисерен",
20 век
сјајни бисерни монистра,
наниз на конец
дол. 27,5 см, деб. 0,5 см
Штип, инв. бр. 358

185. Огрлица, 20 век
монистра, наниз на
конец,
дол. 20,5 см, шир. 0,8 см
Штип, инв. бр.375

186. Дел од ѓердан, 20 век
Монистра, наниз на
конец,
Плетење
Дол. 23 см, деб. 0,5 см
Штип, инв. бр. 379

187. Чантичка, 20 век
монистра, платно,
дол. 14 см, шир. 9,5 см
Штип, инв. бр.378

Користена литература

1. Зорка Делиниколова - Народниот накит и китењето во Македонија, каталог, Скопје 1982 г.
2. Џорџе Тешич - Народни накит 19 века према збирци Етнографског музеја у Београду, Гласник Етнографског музеја 26, Београд 1964 г.
3. Милена Петровиќ - Танцот на стаклените перли, каталог, Скопје 2003 г.

CIP

**НАЦИОНАЛНА УСТАНОВА
ЗАВОД ЗА ЗАШТИТА НА СПОМЕНИЦИТЕ
НА КУЛТУРАТА И МУЗЕЈ - ШТИП**